

moose Ungarns, p. 153. old. — Tom ek J., Az Ozonium stuposum Pers összefüggése az Agaricus (Collybia) velutipes Curtis termőtestével. — Ueber den Zusammenhang von Oz. stuposum mit dem Fruchtkörper des Agaricus velutipes p. 153. old. — Szabó Z., Mykologische Beobachtungen. — Mykologiai megfigyelések, p. 153. old. — Bezdek J., Dr. Borovszky S.: «Magyarország vármegyéi és városai» Pozsony vármegye kötet. — Dr. Borovszky S.: «Die Comitate Ungarn's» Bd. Pozsonyer Comitat, p. 154. old. — A kir. m. természettud. társulat növénytani szakosztályának 1905 április 12-én tartott ülése. — Sitzung der bot. Sect. der K. uny. naturwiss. Gesellschaft am 12. April 1905, p. 157. old. — Május hó 10-én tartott ülése. — Sitzung am 10. Mai, p. 158. old. — Meghalt — Gestorben, p. 158. old.

## Az új nomenklatura-szabályzat.

### Die neuen Nomenclaturregeln.

Írta: }  
Von: } Dr. A. v. Degen (Budapest).

A Wienben f. évi június hó 12–17-éig lezajlott nemzetközi botanikai Congressus főtárgya tudvalevőleg a nomenklatura-szabályzat revíziója volt.

A congressusnak a nomenklatura ügyében szavazattal bíró tagjai<sup>1)</sup> a világ botanikusainak színe-javából kiválasztott mintegy 180 tagból álló bizottsága hat délutánon át tárgyalta a Briquet szerkesztésében kitünően előkészített s egy «*Texte synoptique*» című könyvben összeállított javaslatokat, melyek tudvalevőleg az 1867. évi párisi «Lois de la nomenclature botanique»-hez alkalmazkodnak s melyek már ez év elején a nemzetközi nomenklatura-bizottság szavazásán estek át. Hála e gondos s kitünő előkészítésnek, sikerült is a számos s gyakran terjedelmes javaslatokat végig tárgyalni, sőt mi több, bekövetkezett az a szinte *váratlan fordulat*, hogy az angol ú. n. «Kew Rule» irány követőit sikerült egy compromissum segítségével a régi «Lois» követőinek irányához olyannyira közelíteni, hogy az esetben, ha a leszavazott minoritás alávetné magát a megszavazott szabályzatnak s ha azt a többiek is szigorúan követnék, csekély — a recomandátiók engedte eltérésektől eltekintve, *megszületett volna az egyöntetű nomenclatura.*

Természetes, hogy ezt mindkét irány követőinek néha bizony lelkiismeretfurdalással járó engedményével lehetett csak elérni.

Egyáltalában azt az impressiót nyertük, hogy a *conservatív*, vagyis talán helyesebben, a *kényelmi szempont*, mely a nevek megváltoztatását a lehetőségig el akarta kerülni, legyőzte azon szempont híveit, a kik rendíthetetlenül szilárd s szigorúan a prioritás elvére alapított nomenklaturát kívántak minden kivétel megállapítása nélkül, a mi természetesen sok megszokott növénynev elejtését vonta volna maga után, de mint szigorúan consequens s kapcsolataiban is szilárd épület bizonyára jobban ellentállt volna a megtámadtatásnak mint a sok helyt következtelen s tisztán csak czélszerűségi okokra alapított, itt is, ott is kivételeket megengedő új szabályzat

<sup>1)</sup> L. Magy. Bot. Lap. II. (1903) 227. old.

Hogy a «kényelmi» irány győzött, annak egyik oka az volt, hogy a nomenklatura-bizottság — bár kivétel nélkül kitűnő szakemberekből állott — körülbelül öt hatodrésze oly férfiakból állott, a kik sohasem mélyedtek bele a nomenklatura bonyodalmas útvesztőibe s így előrelátható volt az «olesón szabadulás» irányának győzelme.

A javaslatokat igen helyesen szabályokra (règles) és ajánlatokra («recommandations») osztották, előbbiek tartalmazzák az egyöntetű nomenklatura elengedhetetlen feltételeit, utóbbiak pedig a kevésbé fontos kérdésekben való (p. o. az orthographiára vonatkozó) útbaigazításokat.

Az alábbiakban közöljük kivonatban az új szabályzatnak legfontosabb eltéréseit a régítől.

1. (Czím). A régi «Törvény» szó helyébe «Szabályzat» lép.

2. Az alsóbbrendű virágatlan növények nomenklatura szabályzatát, nevezetesen a prioritás kiinduló pontját a jövő (5 év múlva tartandó) nemzetközi congressus fogja megállapítani. A javaslatok előkészítésére egy bizottság lett kiküldve. Ezenkívül kiküldtek egy bizottságot az ásatag növények s a phytogeographiai nomenklatura szabályzatának előkészítésére.

3. (17. fejezet). «*A botanikai nomenklatura minden csoportra vonatkozólag LINNÉ Species plant. Ed. I. (1753)-al kezdődik.*

«Megállapították, hogy ezen műben található nemzetségnemek LINNÉ Genera plantarum ötödik kiadásában (1754) található leírásokkal hozassanak kapcsolatba. (Szabály)».

(A második kikezdésre azért volt szükség, mert Linné Spec. pl. I. kiadásában a nemzetségek tudvalevőleg nincsenek leírva).

Megvallom, hogy ezen fejezetnek 150 szavazattal 19 ellenében történt elfogadása meglepett. Meglepett, hogy egy szigorú prioritáson alapuló szabályzat hívei ily csekély számmal voltak jelen. A Genera plantarum első (1737) kiadásának mint a nemzetségekre vonatkozó kiindulási pontjának elejtése nézetem szerint különösen azok részéről indokolatlan, a kik a nemzetségnév s a fajnév oszthatóságának (tehát áthelyezhetőségének) hívei. Ha tehát egy nemzetség vagy egy faj neve szerzőjével együtt (utóbbi zárójelben) áthelyezhető, akkor nincsen semmi akadály a annak, hogy a nemzetség nevének más lehet a kiindulási pontja: ily módon el lett volna kerülhető, hogy a LINNÉ-féle species nevek most régibb keltűek lesznek a genusneveknél, tehát megszületett a «filius ante patrem».

Azon ellenérv, hogy Species pl. ed. I. előtt a binár nomenklatura nem volt meg, így általánosságban meg nem áll, mert a binár nomenklatura elveit már LINNÉ előtt kifejtette RIVINUS, alkalmazták pedig sok helyt régibb szerzők, igaz hogy nem következetesen s nem «öntudatosan».

E fejezet elfogadása azonkívül értékét veszi POST és KUNZE «*Lericon generum phanerogamarum*» cz. nagy szorgalommal s tudással megszerkesztett s az 1737. kiindulási ponton alapuló művének. Ez egy praktikus értelemben vett kár, mert ezen kiin-

dulási pont elfogadása esetén, a nemzetségeknek nagyobbára kész s csak egyes részeiben kiépítésre váró szótárát birtuk volna.

4. (17-ter fejezet). «*Nehogy azonban az 1753-tól datáló prioritás szigorú alkalmazása a neveknek egy előny nélkül való megváltoztatását eredményezze, a szabályzat azon nevek jegyzékét tartalmazza, melyek feltétlenül megtartandók*» (tehát a prioritás elve ellenére is). «*Ezek főképen oly nevek, melyeknek használata közzétételük után való 50 év alatt elterjedt.* (Szabály)»

A bizottság ezen fejezetet elvben 133 szóval 36 ellenében s az e fejezetet kiegészítő HARMS-féle jegyzéket a prioritás ellenére megtartandó nemzetségneveknek, vagyis az «*Inder inhonestans*»-ot (mint Kuntze nevezi) 118 szóval 35 ellenében elfogadta.

Nem hallgathatom el azon aggodalmamat, hogy ezen Index-xel a következetességen ütött rés az új szabályzatnak leginkább kifogásolható s legveszedelmesebb pontja.

A HARMS-féle Index-nek sok a gyengéje s mai napon, midőn már sok elavultnak jelzett Genus-név már közkézen forgó művekben olvasható, a HARMS-féle jegyzék actualitását részben elveszítette (p. o. elejti *Weingaertneria* nevet az újabb *Corynephorus*, a régibb *Homalocenchrus* nevet a *Leersia*, a régibb *Schmidtia* nevet a *Coleanthus* kedvéért), de hozzáteszem, hogy könnyebb a HARMS jegyzékében foglaltakat kritizálni, mint megtalálni mindazt, a mi nincsen benne.

Azt hiszem, hogy a 35 nem-mel szavazók bajosan fogják alávetni magukat az e fejezetben foglaltaknak.

5. (34. fejezet). «A fajnevek apró kezdőbetűvel írónak kivéve azokat, melyek tulajdonnevektől vagy régi nemzetségnevektől származnak. (P. o. *Ficus indica*, *Circaea lutetiana*, *Lythrum Hyssopifolia*, *Phyteuma Halleri*, *Malva Tournefortiana*)» «(Ajánlat)».

6. (38. fejezet). «*A binär nomenklatura a fajok alosztályaira* («*subdivisions*») *nem alkalmazható.* (Szabály)».

Ezen szabály ellen szavazott 34 szaktárs is bajosan fog lemondani a binär nomenklatura kiterjesztésének azon nagy előnyéről, hogy két szóval felidézhetünk egy fogalmat, holott a szabály elfogadónak ugyanazon cél elérésére 3, 4 vagy még több szóra lesz szükségük.

Az igennel szavazók nyilván azon véleményben vannak, hogy a névnek a növény bizonyos rangját is ki kell fejeznie, a mely fel-fogáshoz sok szó fér.

7. (40. fejezet). «*Ugyanazon nemzetség fajvegyülékei vagy ilyeneknek tartott alakjai névvel és formulával jelölendők. Nerveik ugyanazon szabályok alá esnek, mint a fajok nevei.* (Szabály)».

8. (42. §). «*Erősciták csak az esetben állapítják meg a prioritást, ha nyomtatott v. autographált ezédulákkal vannak ellátva, melyek az eladás v. forgalombahozatal idejét, továbbá az új nemzetségek s fajok teljes diagnosisát tartalmazzák*». . .

«Analysisekkel ellátott képek diagnosisok nélkül is megállapítják a prioritást (Szabály)».

Ezen fejezet az exsiccata-czedulák megszokott szövegének megváltoztatását fogja előidézni.

9. (51. fejezet.) *Csoportok áthelyezése vagy rangfokozatuk változtatása ugyanoly értékű, mint egy új csoport felállítása s szerzőként az idézendő, a ki a változtatást eszközölte. Az első szerző neve csak zárójel között idézendő, p. o. Matthiola tristis (L) R. Br. (Szabály)».*

10. (57. fejezet.) «Egy sectiónak vagy fajnak más nemzetségbe való áthelyezésénél, avagy egy válfajnak vagy a faj valamely alsóbb fokozatának ugyanazon rangban más faj alá való sorozásánál a sectió-, faj-, ill. alsóbb fokozat neve megtartandó vagy ismét helyreállítandó, kivéve, ha az új helyzetben egy a szabályzat VI. részében körülírt akadályba ütköznék» (p. o. ha az ill. nemzetségben már van ilyen nevű faj.) («Szabály»).

Ezen fejezetet 182 szavazattal 2 ellenében fogadták el.

11. (58. fejezet.) «Midőn egy csoport rangját változtatja s új helyén van már régiebb s ezen csoportra érvényes elnevezés, utóbbi megtartandó. (Szabály)».

P. o. *Corydalis cava* (L. pro var. *Fum. bulbosae*) Schw. et Kte 1811 név elesik a *Corydalis bulbosa* Pers. 1807 miatt. *C. solida* Sw. a *C. digitata* Pers. miatt.

«Mégis, mikor egy sectió vagy egy alnemzetség nemzeti rangot, vagy egy alfaj faji rangot kap vagy megfordított irányban történik a változás, ajánlatos a csoportok régi nevét megtartani, ha csak ezáltal nem keletkezik a növényországban két egyforma nevű nemzetség, két egyforma nevű alnemzetség avagy faj. Szintügy ezélszerű az esetben, ha egy subtribus tribussá, egy tribus alcsaláddá, egy alcsalád családdá stb.-vé vedlik, vagy megfordított irányban történik a változás, a nevet megtartani s csak a név végzetét (-inae, -eae, -oideae, -aceae, -ineae, -ales) megváltoztatni. (Ajánlat)».

Az 58. fejezetet a hozzá tartozó ajánlattal 178 szavazattal 2 ellenében fogadták el. Az 57. és 58. fejezet tartalmazza a már említett **compromissumot**, melyet úgy a «Kew Rule» mint a párisi 1867. évi «Lois» követői túlnyomó többséggel elfogadtak.

12. (A 65-ter fejezet.) *Élvetették a tautológiák* (p. o. *Linaria Linaria* (L.) használatát. (Szabály). Aránylag csekély szótöbbséggel: 116 igen, 72 nem,

13. (J. 66. fejezet.) «A név eredeti orthographiája megtartandó, kivéve ha sajtóhibát tartalmaz».

14. (C. 66. fejezet.) «Hasonló hangzású nemzetségek megtartandók, ha a nevek csakis az utolsó szótagban vagy végzetükben térnek el még az esetben is, ha a különbség csak egy betűre szorítkoznék».

15. (77. fejezet.) «*Új nevek érvényessége a tudományos nomenklatura szempontjából csak akkor vehető tekintetbe, ha latin diagnózisokkal vannak ellátva. Ezen szabály az 1908. évtől kezdve lép érvénybe.* (Szabály.)» (105 : igen, 88 : nem.)

A nemzetközi bizottság javaslata az volt, hogy a német, angol, francia, olasz és a latin nyelv használata egyaránt engedjék meg. Mivel azonban az eredeti fogalmazás különböző meg nem nevezett nemzetségek képviselőinél idegenkedést okozott, a latin nyelv közvetítésében (második szavazás alkalmával 125 : igen, 66 : nem) állapodtak meg.

Nem hallgathatom el, hogy néhány neves systematikus már a helyszínén hangoztatta, hogy nem veti alá magát e szabálynak, azaz, hogy ezentúl is tekintetbe fogja venni azon diagnózisokat, melyek valamely internationalis nyelven vannak megírva s más tekintetben nem esnek kifogás alá.

Ezekben kívántam lapunk olvasóinak kivonatban referálni a Wienben történekről, egyes fejezetek tárgyalása élénk eszmecserét keltett, néhányat ki kellett adni a nemzetközi nomenklatura bizottságnak azonnal való tárgyalásra s javaslat megtételére, s az ülések folyamán meglehetősen szenzációt keltett Kuntze Ottó-nak az 1737. évi kiindulási pont fővédőjének megjelenése, a ki szóval s nyomtatványokban is előterjesztette a congressus illetékessége ellen való tiltakozását.

A tárgyalást BURNAT EMIL korelnöksége alatt kezdték meg, elnökül a bizottság FLAHAULT KÁROLY-t, a montpellier-i egyetem tanárát, alelnökül MEZ KÁROLY, hallei egyetemi tanárt s RENDLE ALFREDOT, a londoni British Museum őrét választották meg.

FLAHAULT tanár a tárgyalásokat a legnagyobb tapintattal, erőlyvel, nem ritkán szellemes fordulatokkal fűszerezve vezette, a siker főérdeme azonban az előkészítő «*Rapporteur général*» BRIQUET JOHN-é, a ki minden adott alkalomkor ki is vehette részét a szaktársai részéről nyilvánított őszinte s hálás elismerésben.

## A Grafia Golaka (Hacqu.) Rchb. felfedezése hazánk flóraterrületén.

### Ueber die Entdeckung von Grafia Golaka (Hacqu.) Rchb. auf unserem Florengebiete.

Irta: } Dr. Degen Árpád (Budapest).  
Von: }

Mult év július hó 30-án SMOQUINA ANTAL fiumei botanikus barátommal a lasaéi vadászháztól elindulva megmáztuk a Fiumétól nem nagy távolságban elég szép magasságra

Am 30. Juli v. J. bestiegen wir mit dem fiumaner Botaniker ANTONIO SMOQUINA vom lasaéer Försterhause den unweit Fiume in nicht unbeträchtliche Höhe (1506 m.) emporra-

# ZOBODAT - [www.zobodat.at](http://www.zobodat.at)

Zoologisch-Botanische Datenbank/Zoological-Botanical Database

Digitale Literatur/Digital Literature

Zeitschrift/Journal: [Ungarische Botanische Blätter](#)

Jahr/Year: 1905

Band/Volume: [4](#)

Autor(en)/Author(s): Degen Árpád von

Artikel/Article: [Az új nomenklátúra-szabályzat. Die neuen Nomenclaturregeln. 102-106](#)